Verdien av kollektivtrafikken

Håkon Sollid Iversen og Svein Thompson

Stakeholder AS

Norge uten kollektivtrafikk. Hvordan ville det sett ut?

Bjørvika i Oslo / Downtown Los Angeles Foto Ruter / Dreamstime

STAKEHOLDER

Kollektivtrafikken gir nytte i alle fylker, men er konsentrert i byene

For hver krone investert, får Norge tilbake 2,03–3,07 kr i samfunnsnytte*

***(netto brukernytte + reduserte skadekostnader)/(off. kjøp av transporttjenester + bypakker + bompenger)**

Metode: generaliserte reisekostnader mot et null-alternativ

Prinsipp

- Statisk analyse for 2025
- Brukernytte = differansen mellom generalisert reisekostnad (GK) for bil/taxi og for kollektivtransport
- GK = summen av tids- og pengekomponenter for hver reise
- Fire geografiske segmenter: Oslo/Akershus, øvrige storbyer, mellomstore byer, distrikt

Datagrunnlag og avgrensning

- Statens vegvesens håndbok V712 (tidsverdier, samfunnsøkonomiske analyser)
- TØI-rapport om eksterne kostnader ved transport
- Statistikk for trafikkvolum, reiser og billettpriser
- Omfatter fylkeskommunal kollektivtransport (buss, T-bane/bybane, trikk, båt) og integrert jernbane i byområder

Resultatene er med betydelig usikkerhet

Sensitivitetsparametre	Testet i modellen
Tidsverdier for kollektiv og bil	Lavt / hovedanslag / høyt anslag
Køtidsfaktor	Lavt / hovedanslag / høyt anslag
Andel næringsreiser	Lavt / hovedanslag / høyt anslag
Parkeringskostnad	Lavt / hovedanslag / høyt anslag
Frafall av reiser uten bil	Lavt / hovedanslag / høyt anslag

Ikke kvantifisert i modellen

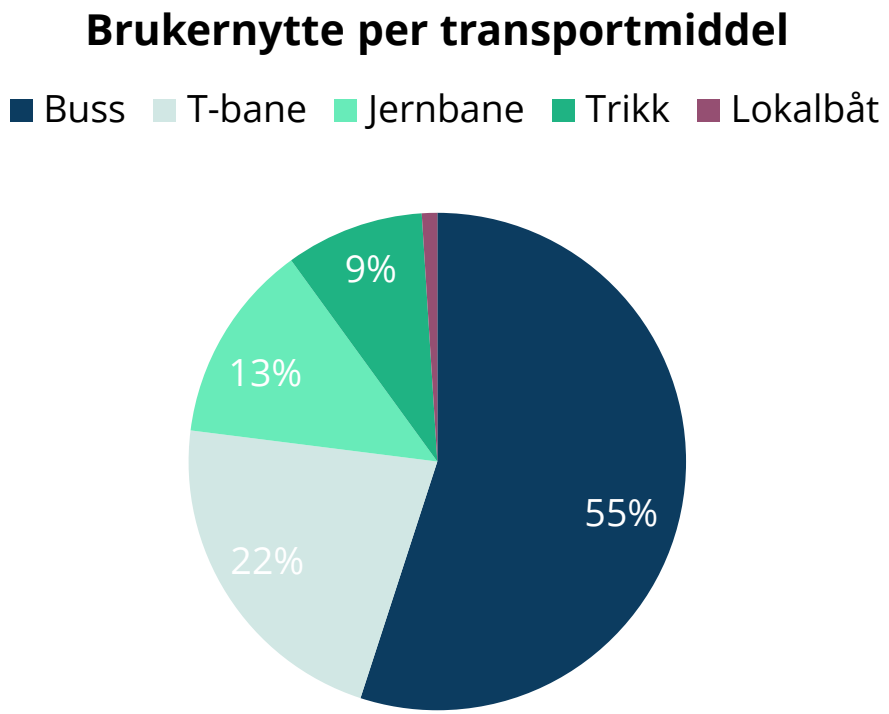
- Eksistensverdien av å ha et tilbud tilgjengelig
- Komfort og trengsel ombord
- Helsegevinster ved gange/sykkel til holdeplass
- Bilistenes nytte av avlastet vegnett
- Langsiktig tilpasning (bosted, arbeidssted)

- Les mer om metoden i rapporten

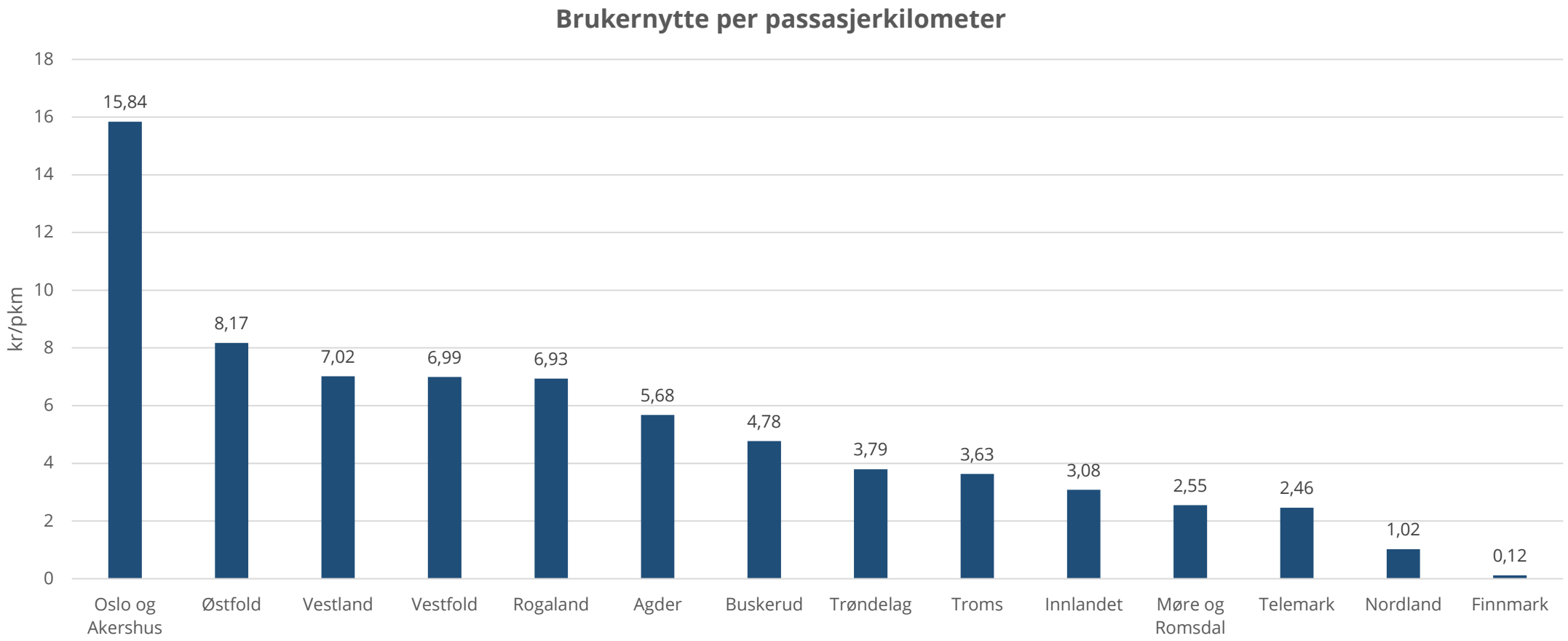
Brukernytten er sterkt konsentrert i byene

Segment	Brukernytte (mill. kr)	Nytte per innbygger (kr)
Oslo og Akershus	41 404	31 244
Øvrige storbyregioner	10 561	7 110
Mellomstore byer	5 280	2 630
Distrikt	**-1 663**	**-2 142**

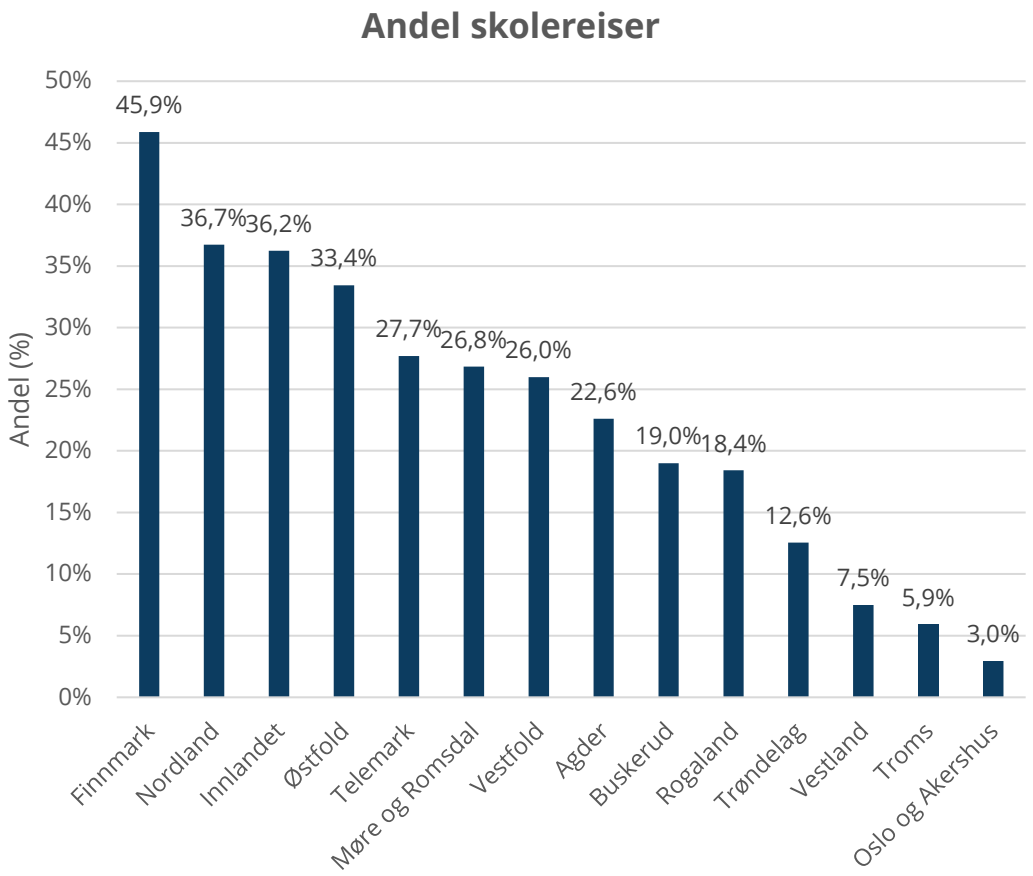
Oslo og Akershus står for 75 % av nasjonal brukernytte. I distriktene er nytten negativ

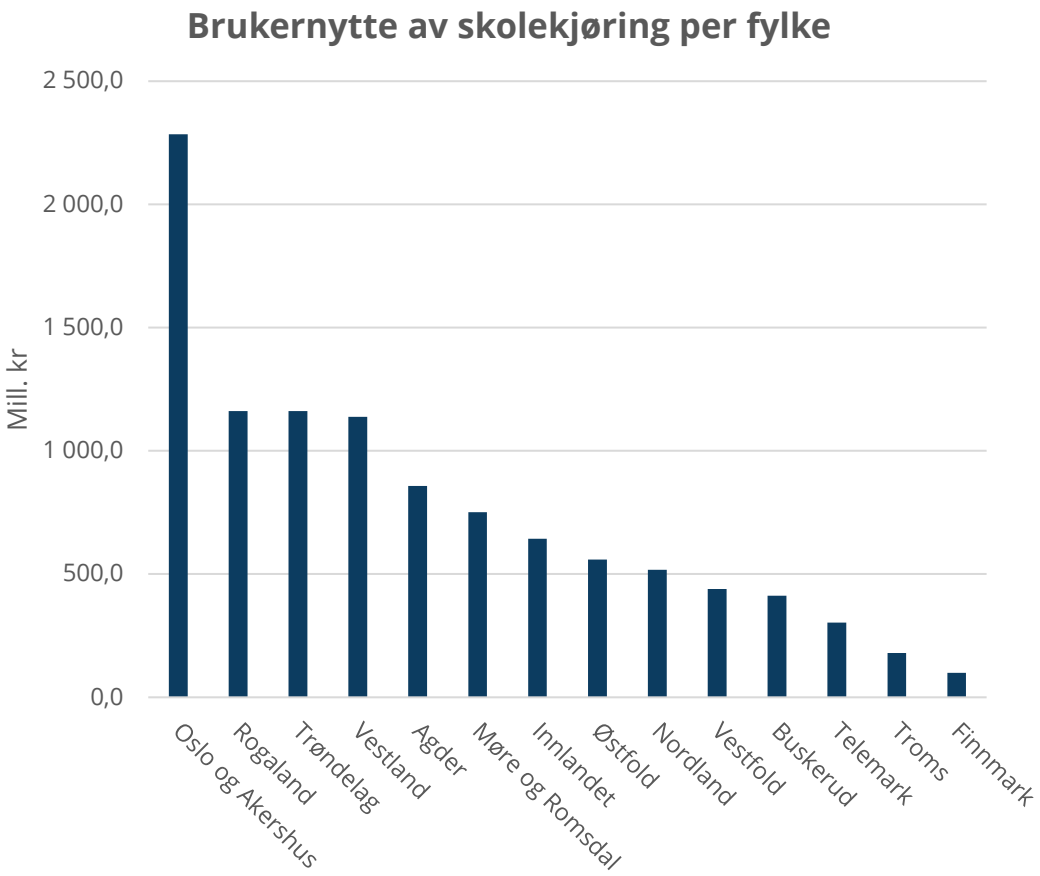

Alle fylker har positiv netto nytte av kollektivtrafikken

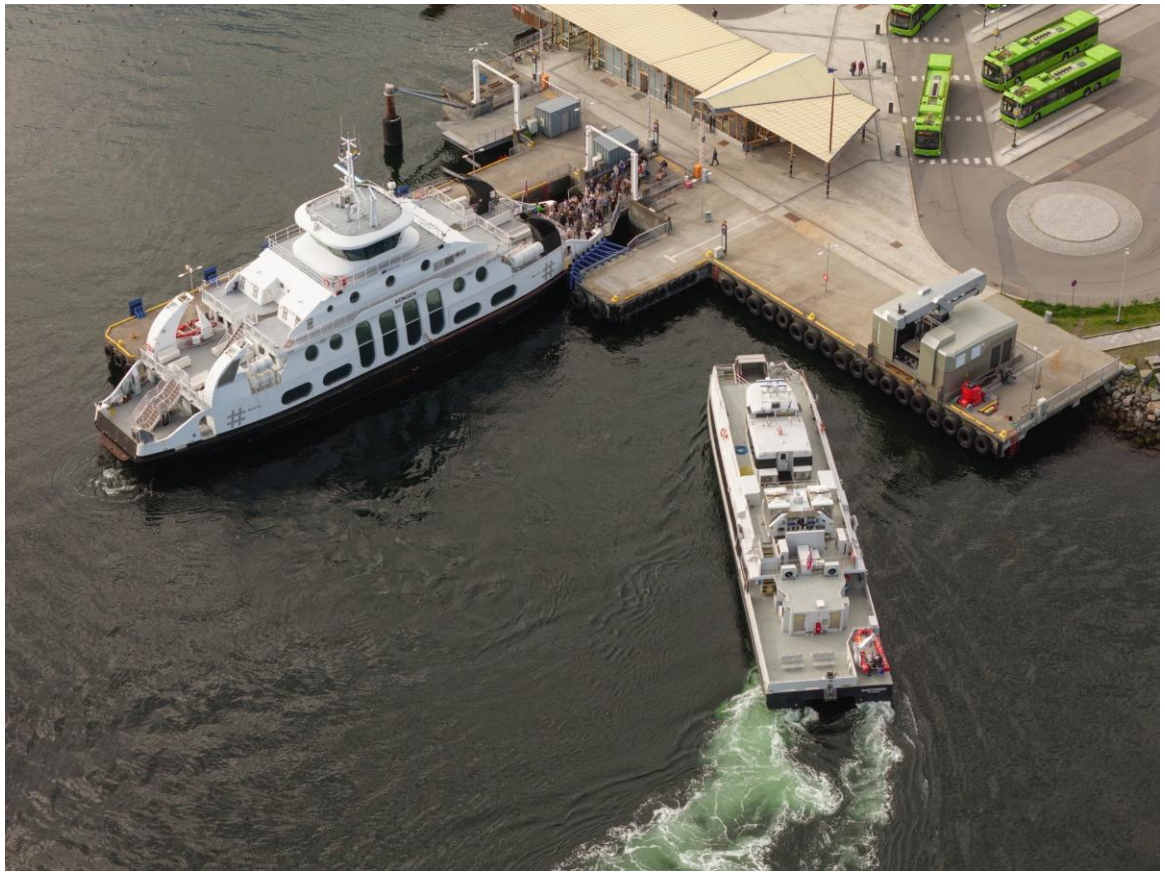
Skolekjøring øker samfunnsnytten i distriktene

STAKEHOLDER

Mindre miljø-, klima, og helseskader

Reduserte skade- og miljøkostnader – 2 mrd. kr/år

- Færre ulykker, mindre støy, luftforurensning og veislitasje enn ved bilbruk

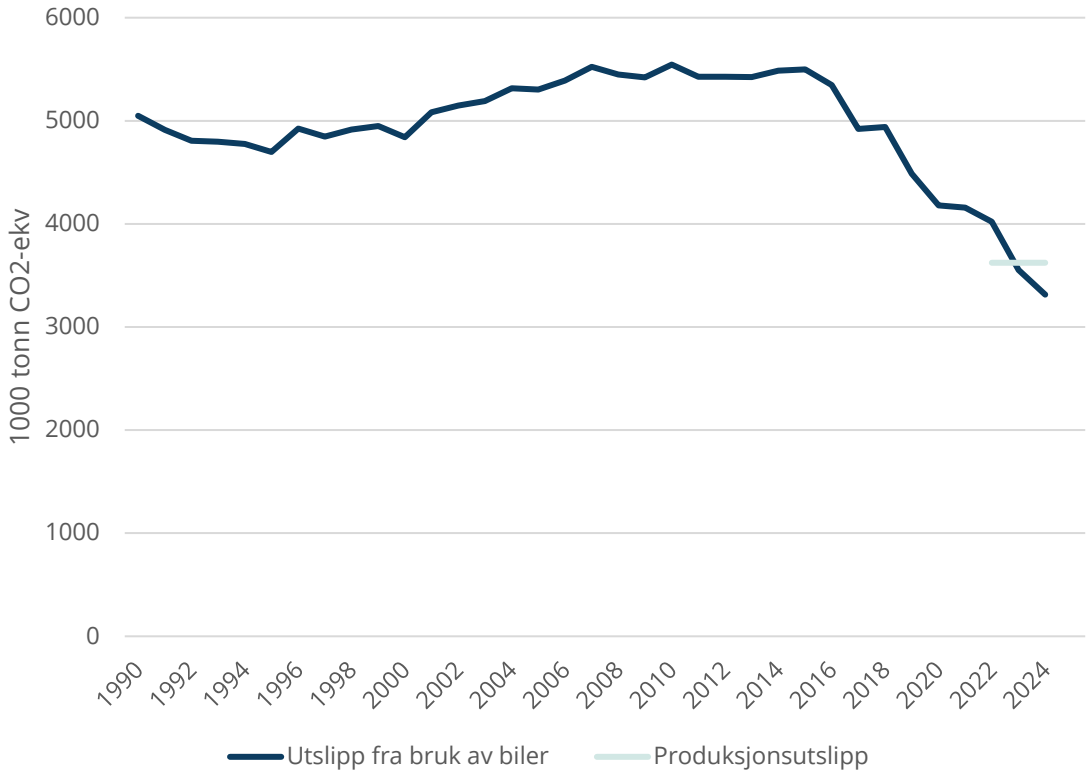
Lavere klimagassutslipp – 869 000 tonn CO2-ekv/år (1,2 mrd. kr)

- 375 000 tonn i det norske utslippsregnskapet – tilsvarer 0,85 % av Norges totale utslipp

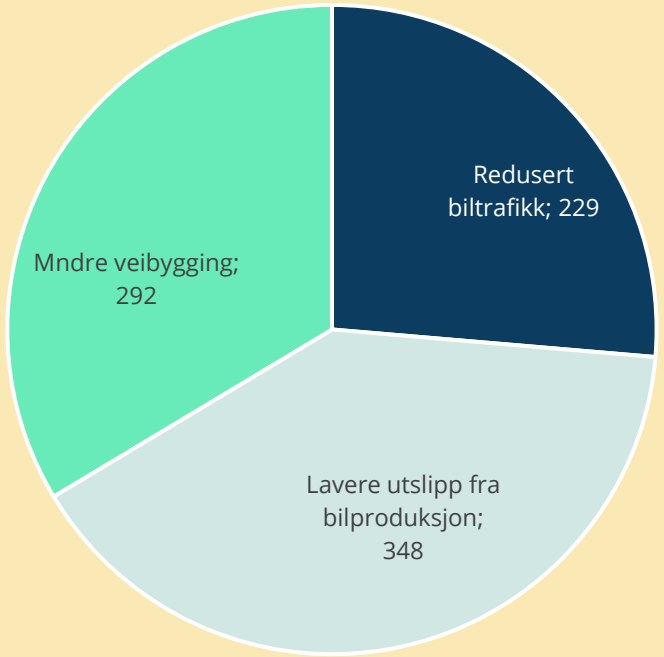
Foto Ruter

Unngåtte klimagassutslipp

Klimagassutslipp fra bruk og produksjon av personbiler

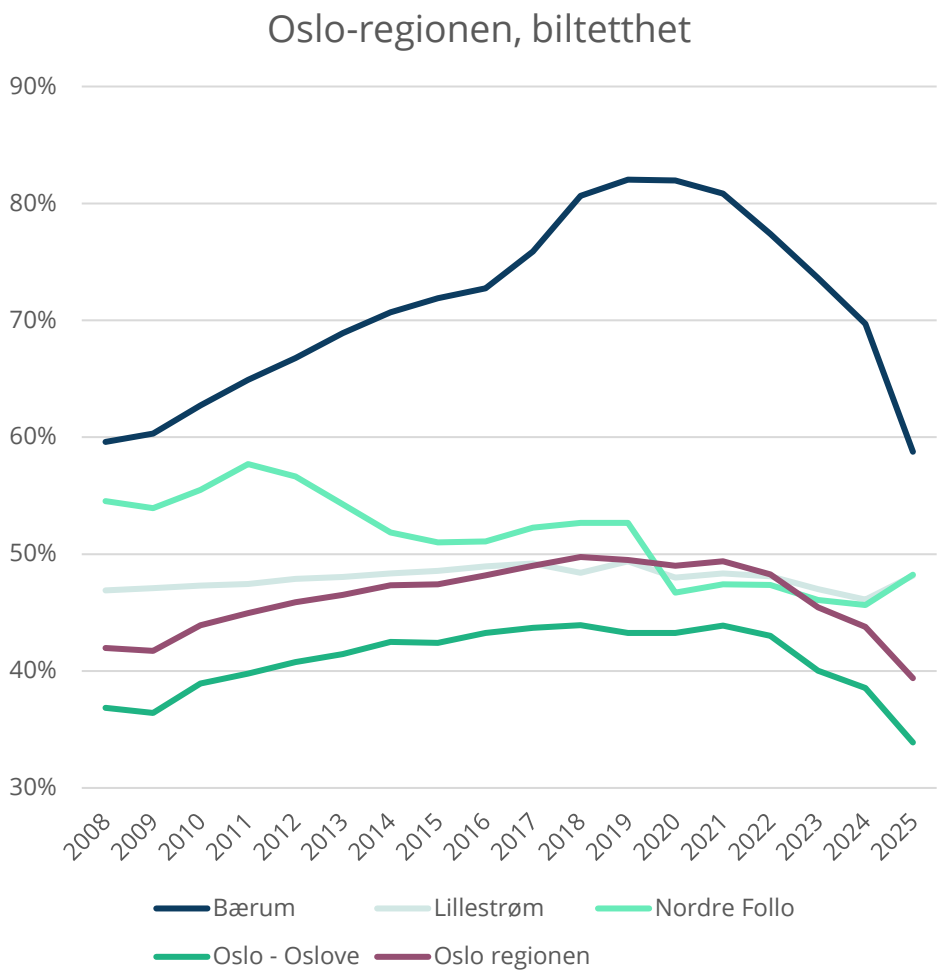

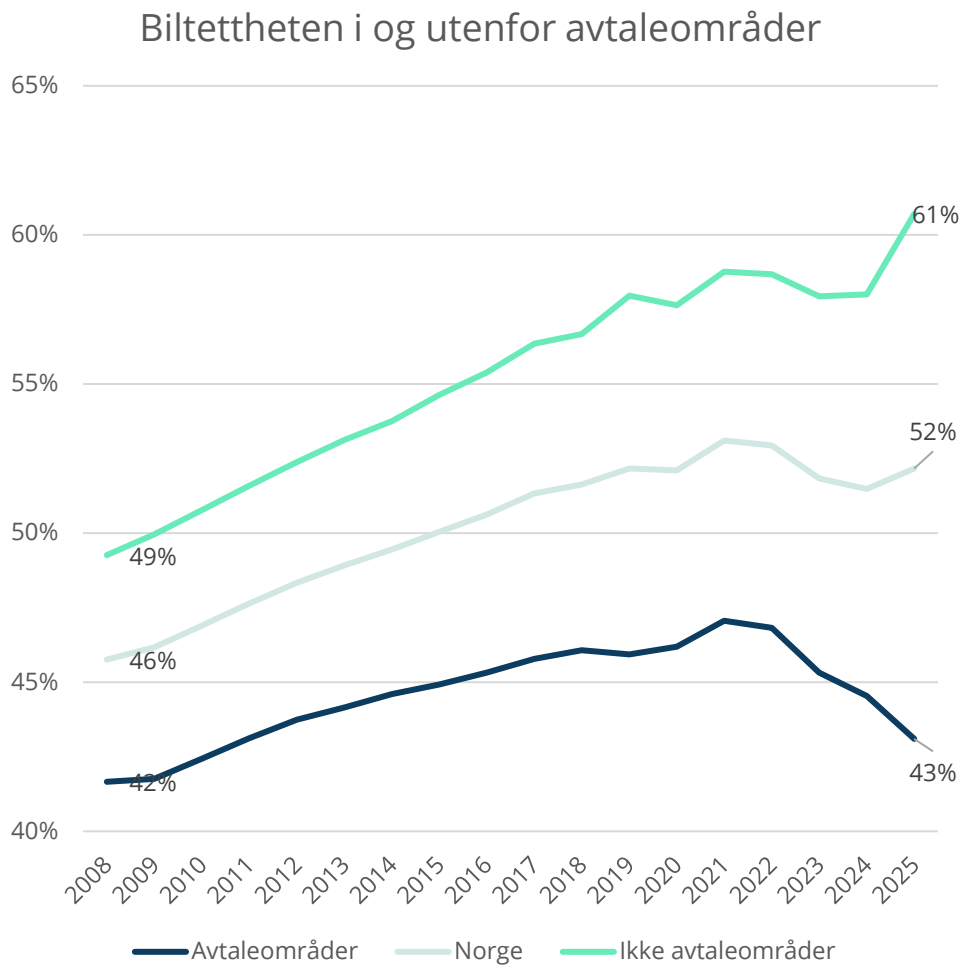
Kollketivtrafikken bidro med 869 000 tonn lavere klimagassutslipp i 2025

Kilde SSB/Stakeholder

Biltettheten faller i områder med byvekstavtaler

STAKEHOLDER

Sparer store veiinvesteringer og areal

- **Sparte veiinvesteringer – ca. 3 mrd. kr/år frem til 2036**
- Uten kollektivtilbud måtte veikapasiteten i byene bygges ut kraftig
- Økt press på parkeringsareal
- Kollektivtrafikken krever også investeringer infrastruktur
  - Follobanen ca. 40 mrd
  - Fornebubanen ca. 30 mrd
  - Bussveien på Jæren ca. 15 mrd

Foto Kolumbus

Tett befolkning gir høyere produktivitet

- Kollektivtilbudet er en forutsetning for at mennesker kan bo og arbeide tett i byene
- Høyere befolkningstetthet gir agglomerasjonseffekter: delt infrastruktur, bedre matching i arbeidsmarkedet og raskere kunnskapsspredning
- NOU 2012:16 viser at produktiviteten øker med 0,058 % for hver 1 % økning i bystørrelse
- **Beregnet agglomerasjonsgevinst: 7,3 mrd. kr/år (spenn 4,4–10,2 mrd. kr)**

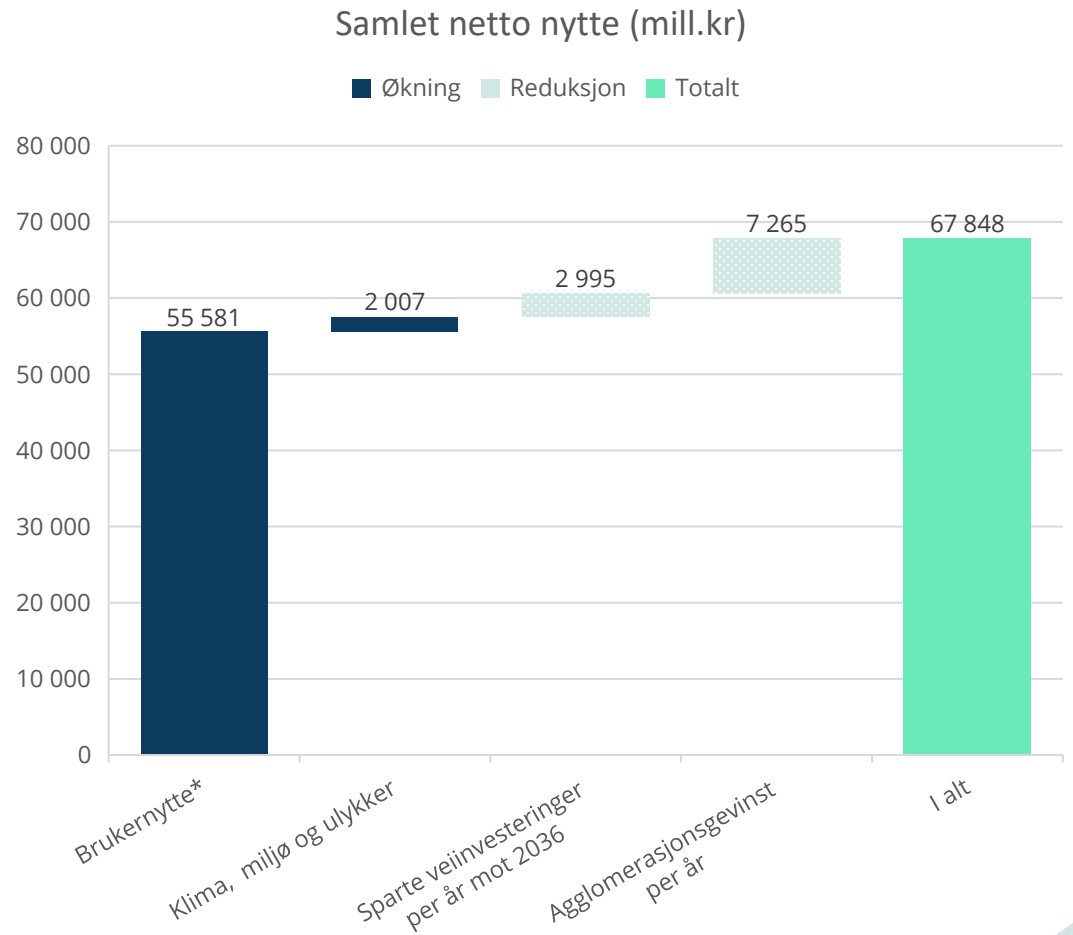
Kollektivtrafikken skaper 67,8 mrd. kr i samfunnsnytte årlig

55,6 mrd kr
Brukernytte for kollektivreisende

2,0 mrd kr
Reduserte skade- og miljøkostnader

3 mrd kr
Sparte veiinvesteringer

7,3 mrd kr
Agglomerasjons-gevinst

* Sentralpunkt i et utfallsrom

Fart og fremkommelighet gir stor nytte

- Farten betyr mye for bussreisende
- **10 % høyere fart nasjonalt (28 → 30,8 km/t) gir 1,2 mrd. kr mer i nytte for de reisende**
- Dedikerte kollektivfelt og prioritering i lyskryss er avgjørende for å unngå forsinkelser
- Lavere fart gir motsatt effekt, altså færre reisende

Fylke	Fart 2025 (km/t)	Fart +10 % (km/t)	Økt nytte (mill. kr)
Oslo og Akershus	23	25,3	439
Vestland	23	25,3	219
Trøndelag	29	31,9	201
Rogaland	32	35,2	70
Agder	34	37,4	61
Nasjonalt	**28**	**30,8**	**1 216**

Markedsandelen for kollektivtrafikk er på stedet hvil

